

Οι τελετουργικές θυσίες των ζώων και η θέση των ανθρώπων της εποχής της Καινής Διαθήκης στα οικόσιτα ζώα

[Ορθοδοξία](#) / [Καινή Διαθήκη](#)

[Αναστάσιος Ασλανίδης, Ms Θεολογίας](#)

Τα οικόσιτα ζώα μέσα στο κείμενο της Καινής Διαθήκης, στο μεγαλύτερο τους μέρος συνδέονται με τις τελετουργικές θυσίες της ιουδαϊκής πίστεως. Μια τέτοια σύνδεση δεν είναι καθόλου τυχαία αφού ιδικά την εποχή της Καινής Διαθήκης οι θυσίες ζώων στο θείο ήταν ένα συχνό φαινόμενο τόσο στον ιουδαϊκό κόσμο, όσο και σε όλο τον αρχαίο κόσμο γενικότερα. Στην αρχαιότητα τα ζώα θυσιάζονταν σε πολλές περιπτώσεις, δηλαδή σε εορτές, σημαντικές στιγμές των ανθρώπων, πριν και μετά από στρατιωτικές επιχειρήσεις, για να διώκετε το κακό, αλλά και για μαντεία. Οι ερευνητές υποστηρίζουν ότι η θυσία ζώων προήλθε είτε από την περίοδο που οι άνθρωποι ξεκίνησαν να ασχολούνται με την γεωργία και την κτηνοτροφία, είτε έμεινε ως κατάλοιπο από την περίοδο που ο

άνθρωπος κυνηγούσε θηράματα στην φύση[1].

Επειδή η θυσία στον αρχαίο κόσμο, εξυπηρετούσε θρησκευτικές και κοινωνικές εκφράσεις της ζωής, ήταν πολύ συχνό φαινόμενο. Όλες οι θρησκείες της Μεσογείου θυσίαζαν σε τεράστια ετήσια βάση όχι μόνο στις διάφορες θεότητες, αλλά και στους ήρωες, τους επιφανείς άνδρες σε τοπικές εορτές, ενώ σε κάποιες περιοχές θυσίαζαν και προς τιμή αξιωματούχων. Επομένως, δεν μπορεί να υπολογιστεί εύκολα ο ετήσιος αριθμός των θυσιαζόντων ζώων, αλλά μπορούμε να υποθέσουμε μόνο ότι ήταν πολύ μεγάλος. Εάν αναλογιστούμε ιδιαίτερα ότι καθημερινά στον Ναό των Ιεροσολύμων το Ισραήλ θα έπρεπε να θυσιάζει δύο αρνιά σύμφωνα με το Εξ. 29:38-39[2], αλλά και δύο αρνιά κάθε Σάββατο. Επίσης κατά την πρώτη ημέρα κάθε μήνα σύμφωνα με τους Αριθμούς (Αρ. 28:11) οι Ιουδαίοι θα έπρεπε να θυσιάζουν δύο μοσχάρια και επτά αρνιά. Όμως, οι τυπικές θυσιαστικές τελετές δεν τελειώνουν εδώ, διότι κάθε έβδομο μήνα θα έπρεπε να γίνετε μια μεγάλη προσφορά από 73 μοσχάρια και 119 αρνιά, με ανάλογο αριθμό κριαριών και κατσικιών (Αρ. 29)[3]. Ακόμη, κατά την ρωμαϊκή κατοχή ο Ιώσηπος μας πληροφορεί ότι οι Ιουδαίοι έπρεπε να θυσιάζουν δυο φορές την ημέρα για τον αυτοκράτορα με δικά τους έξοδα[4].

Έτσι, μπορούμε να συνειδητοποιήσουμε τον τεράστιο αριθμό ζώων που θα χρειαζόταν για να πραγματοποιηθούν όλες αυτές οι θυσίες, χωρίς βέβαια να υπολογίζεται και το γεγονός ότι εάν κάποιο από τα ζώα που θυσιαζόταν είχε κάποιο ελάττωμα, στα εσωτερικά του όργανα, η θυσία θα έπρεπε να επαναληφθεί [5]. Τέλος, αυτό που θα θέλαμε να επισημάνουμε για τις θυσιαστικές τελετές των

Ιουδαίων είναι ότι κατά την 14^η Νισάν, την εορτή του ιουδαϊκού Πάσχα, ο αριθμός των αμνών που θυσιάζονταν έφτανε τα δεκαοκτώ χιλιάδες περίπου, την εποχή του Χριστού. Κατά την εορτή του Πάσχα οι θυσίες ξεκινούσαν από την ανατολή του ηλίου και δεν σταματούσαν μέχρι και την δύση του [\[6\]](#).

Ο Χριστιανισμός ήταν ανέκαθεν εναντίων στην θυσιαστική σφαγή των ζώων και αυτή την αρχή μπορούμε να την εντοπίσουμε ακόμη και στους προφήτες με πρωτεργάτη τον Ησαΐα. Ο προφήτης Ησαΐας περί το 750 π.Χ. εναντιώθηκε στις θυσίες ζώων στον Ναό αναφέροντας ότι ο Θεός δεν αποζητά θυσίες, αλλά υπακοή στον Νόμο του. Αναφέρει συγκεκριμένα: «*τί μοι πλήθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν λέγει κύριος πλήρης εἰμί ὀλοκαυτωμάτων κριῶν καὶ στέαρ ἄρνων καὶ αἷμα ταύρων καὶ τράγων οὐ βούλομαι*» (Ησ. 1:11) και ο ίδιος πάλι στο Ησ. 1:13 ρωτά τους συμπατριώτες του γιατί τα χέρια τους είναι βουτηγμένα στο αίμα. Αλλά και ο Ιερεμίας εκφράζει την αγανάκτηση του λέγοντας: «*ὅτι οὐκ ἐλάλησα πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν καὶ οὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖς ἐν ἡμέρᾳ ἧ ἠνήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου περὶ ὀλοκαυτωμάτων καὶ θυσίας*» (Ιερ. 7:22).

Ακόμη, στο ίδιο πνεύμα κινείτε και ο Ψλ. 50:18-19 όπου βλέπουμε ότι, ο Θεός δεν ευφραίνεται από ολοκαυτώματα ζώων και θυσίες αλλά: «*πνεῦμα συντετριμμένον*». Αλλά στην περίπτωση των Ιουδαίων οι φωνές των προφητών δεν εισακούστηκαν και οι θυσίες συνεχίστηκαν. Τα ζώα που προσφέρονταν ήταν κυρίως αρνιά, μοσχάρια και σε εξαίρεση για τους Ιουδαίους χοίροι. Από τα πτηνά προσφέρονταν περιστέρια και τρυγόνια (Λευ. 1:14) [\[7\]](#).

Το Λευιτικό και το Δευτερονόμιο υποχρεώνει σε αυτούς που προσφέρουν το ζώο να δίνουν ένα μέρος τους στους ιερείς (Λευ. 7:32-33 και Δτ. 18:3) [\[8\]](#). Το υπόλοιπο κρέας καταναλωνόταν από τους παρευρισκόμενους και αυτό που περίσσευε ήταν προς διάθεση στις κρεαταγορές των πόλεων. Το γεγονός αυτό έφερνε σε δύσκολη θέση του πρώτους Χριστιανούς, κάτι που μας είναι γνωστό από τον Παύλο στην περίπτωση της Κορίνθου με τα ειδωλόθυτα (Α΄ Κορ. 8-10). Το ζήτημα των Χριστιανών ήταν να μπορούν να ξεχωρίσουν στην αγορά ποιο κρέας ήταν από θυσιασμένα ζώα και ποιο όχι. Από αυτή την δήλωση και μόνο μπορούμε να καταλάβουμε ότι η ποσότητα κρέατος από τα θυσιασμένα ζώα ήταν πολύ μεγάλος. Γι' αυτό σχεδόν όλο το κρέας προς πώληση προερχόταν από θυσιασμένα ζώα [\[9\]](#).

Επίσης, μια ενδιαφέρουσα παρατήρηση είναι ότιστα Εξ. 23:12 και Δτ. 22:10 κάνουν αναφορά για την προστασία και την σωστή μεταχείριση των οικόσιτων ζώων, όμως οι Ιουδαίοι επηρεασμένοι από την κατάσταση που επικρατεί στους υπόλοιπους μεσογειακούς λαούς θυσιάζουν οικόσιτα ζώα. Ενώ, πάλι το Γεν. 9:2 εκφράζετε η σχέση που πρέπει να έχει ο άνθρωπος με τα άγρια ζώα έχοντας ως

βάση την ιουδαϊκή εμπειρία[10]. Αλλά και στο Πρμ. 27:26-27 αναφέρετε η αξιοποίηση των ζωικών προϊόντων, όχι όμως η βρώση των ζώων.

Οι αναφορές από τους προφήτες για την άρνηση της θυσίας και την καλή μεταχείριση των ζώων συνεχίζετε σε διάφορα μέρη της Παλαιάς Διαθήκης και ιδιαίτερα στους προφήτες. Όμως, τώρα θα περάσουμε σε μια αναφορά του ίδιου του Χριστού ο οποίος έχει χαρακτηριστεί και ως Αμνός. Αν και αυτή η αναφορά παραπέμπει στην εξιλαστήρια θυσία του, εμείς θα επικεντρωθούμε στην διήγηση της εκδίωξης των εμπόρων από τον Ναό και συγκεκριμένα στην διήγηση του Ιωάννη. Η διήγηση αυτή αναφέρετε από όλους τους Ευαγγελιστές(Μτ. 21:12-13· Μκ.11:15-19· Λκ. 19:45-48 και Ιω. 2:13-22), όμως μόνο ο Ιωάννης καταγράφει ένα στοιχείο που αρκετές φορές παραβλέπετε από τους ερμηνευτές. Ο Χριστός, καθώς διώχνει τους εμπόρους από τον Ναό, ελευθερώνει και τα ζώα που προορίζονταν για τις θυσίες(Ιω. 2:15-16)[11]. Μια κίνηση που μπορεί να δείχνει τόσο το τέλος των θυσιών και την μη αναγκαιότητα τους όπως υποστήριζαν και οι προφήτες, όσο και την αποτροπή της διαστρεβλωμένης κατάστασης που περιέπεσαν τα ζώα εξαιτίας του ανθρώπου.

Εν τέλη, οι θυσίες των ζώων μετά από πολλούς αιώνες σταματούν κατά τον 2^ο αιώνα μ.Χ.. Η αιτία ήταν καθαρά οικονομική, επειδή μικρές πόλεις δεν μπορούσαν να διοργανώνουν μεγάλες εορτές, στις οποίες θα υπήρχε θυσία μεγάλου αριθμού ζώων. Άλλωστε ας μην ξεχνάμε τα ζώα που θυσιάζοντας συνήθως ήταν μεγάλα σε όγκο και μέγεθος, ώστε να μοιράζεται το κρέας τους μεταξύ των κατοίκων.

Όλα τα στοιχεία που παρουσιάσαμε φανερώνουν την στάση που είχαν οι άνθρωποι της εποχής της Καινής Διαθήκης για τα οικόσιτα ζώα. Η σχέση που είχε ο άνθρωπος με τα ζώα αυτά ήταν να τα χρησιμοποιήσει στις εργασίες του, να τα θυσιάσει και να τα καταναλώσει. Στους κύκλους των πρώτων Χριστιανών, η σφαγή των ζώων δεν υποστηριζόταν, όμως τα οικόσιτα ζώα τουλάχιστον εξυπηρετούσαν άλλες ανάγκες ανάλογες με την εποχή. Το σίγουρο είναι ότι οι Χριστιανοί σαφώς έβλεπαν θετικότερα τα οικόσιτα ζώα, από τους υπόλοιπους ανθρώπους, παρά την γενικότερη επιφυλακτικότητα που κυριαρχούσε στην εποχή. Ο άνθρωπος συνέδεσε τα οικόσιτα ζώα με το κυνήγι και την βρώση του κρέατος τους από τους αρχαίους χρόνους που άρχισε να αναπτύσσεται. Μια ανάγκη που επεκτάθηκε και εκφράστηκε στο θρησκευτικό στοιχείο.

Όπως θα δούμε παρακάτω, όταν θα αναφερθούμε στα άγρια ζώα, στα θηρία, η σχέση επιβολής που έχει ο άνθρωπος πάνω στα ζώα συνδέετε άμεσα με τον φόβο του και την προσπάθεια του να προστατευτεί από τον κίνδυνο και κατ' επέκταση από τα ίδια τα ζώα που μπορούν να τον βλάψουν. Επομένως μπορούμε να

κατανοήσουμε λίγο καλύτερα γιατί οι άνθρωποι της εποχής της Καινής Διαθήκης, προσέγγιζαν το ζήτημα των οικόσιτων ζώων πρακτικά με σκοπό την χρήση τους σε εργασίες και βρώση. Οι φωνές υπεράσπισης των ζώων ήταν ελάχιστες, ακόμη και από την Χριστιανική πλευρά, διότι η προσέγγιση του ζωικού βασιλείου ήταν συγκεκριμένη και επικρατούσε για πολλούς αιώνες μέχρι και σήμερα.

Το ζήτημα των δικαιωμάτων των ζώων είναι ένας προβληματισμός που υπήρχε από την αρχαιότητα, όπως είδαμε αρκετοί φιλόσοφοι ενδιαφέρθηκαν για το ζήτημα, όμως μόνο στην σημερινή εποχή έχει αναπτυχθεί σε μεγαλύτερο επίπεδο. Αυτό συνέβη, επειδή ο άνθρωπος έχει εξελιχθεί σε πολιτισμικό και τεχνολογικό επίπεδο. Δεν έχει κάποιο κίνδυνο από τα ζώα, ενώ τις χειρωνακτικές του εργασίες κατά μέσω όρου τις κάνει με την χρήση μηχανικών μέσων. Αλλά περισσότερο για το ζήτημα θα αναφερθούμε στην συνέχεια.

[Διαβάστε εδώ ολόκληρη τη μελέτη](#)

Παραπομπές:

[1] I. S. Gilhus, *Animals, Gods and Humans: Changing Attitudes to Animals in Greek, Roman, and Early Christian Thought*, London, Routledge, 2005, σελ. 121-123.

[2] Ζάρρας, *Ιστορία της εποχής της Καινής Διαθήκης* (Αθήνα: Εννοια, 2005). Σελ. 239.

[3] J. W. Rogerson, «What was the Meaning of Animal Sacrifice», στο *Animals on the Agenda. Questions about Animals for Theology and Ethics*, έκδ. A. Linzey-D. Yamamoto, SCM Press, London 1998, σελ. 15.

[4] Ιωσήπου, *Ιστορία Ιουδαϊκού Πολέμου πρὸς Ῥωμαίους*, 2, 197.

[5] Γκουτζιούδης, *Φύσις θηρίων : η χρήση της ζωικής ποικιλότητας στην Καινή Διαθήκη και στο περιβάλλον της*. Σελ. 145.

[6] R. Hyland, *God's Covenant with Animals: A Biblical Basis for the Humane Treatment of All Creatures*, New York, Lantern Books, 2000, Σελ. 50-51. Οι θυσίες στην Ιερουσαλήμ ήταν ο λόγος που αναπτύχθηκε το ζωεμπόριο στην πόλη για ένα τεράστιο χρονικό διάστημα μέχρι και την καταστροφή της από τους Ρωμαίους το 70 μ.Χ.

[7] O. Borowski, «Animals in the Religions of Syria-Palestine», στο *A History of the Animal World in the Ancient Near East*, έκδ. B. J. Collins, Leiden, Brill, 2002, Σελ. 412-413.

[8] M. Κωνσταντίνου, *Θυσία Ειρηνική, Ιστορικοθεολογική Μελέτη*, Θεσσαλονίκη 1988, Σελ. 106-109.

[9] Γκουτζιούδης, *Φύσις θηρίων : η χρήση της ζωικής ποικιλότητας στην Καινή Διαθήκη και στο περιβάλλον της*. Σελ. 150.

[10] Γκουτζιούδης, *Φύσις θηρίων : η χρήση της ζωικής ποικιλότητας στην Καινή Διαθήκη και στο περιβάλλον της*. Σελ. 154.

[11] Γκουτζιούδης, *Φύσις θηρίων : η χρήση της ζωικής ποικιλότητας στην Καινή Διαθήκη και στο περιβάλλον της*. Σελ. 157.

<https://bit.ly/3tKAbHD>